

Lukeva varhaiskasvatus -suunnittelutyökalu

Tämän lomakkeen avulla varhaiskasvatuksessa voidaan suunnitella lukutaitotyötä. Suunnitelma voidaan liittää varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelman osaksi.

Suunnittelutyökalu sisältää kolme osiota: lukutaitotiimin perustamisen, tavoitteiden asettelun ja lukutaitosuunnitelman laatimisen. Työkalu tarjoaa runsaasti ideoita, joiden avulla varhaiskasvatusyksikkö voi tehdä oman lukutaitosuunnitelmansa. Perhepäivähoidossa suunnittelutyökalua suositellaan käytettäväksi yhteistyössä muiden varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa, mutta sitä voi hyödyntää myös itsenäisesti oman ryhmän tarpeisiin.

Lukeva varhaiskasvatus -ohjelman suunnittelutyökalu tarjoaa tukea varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen. Työkalua voi hyödyntää suoraan täydentämällä tiedostoa (rastittamalla toteutettavat ideat ja hyödyntämällä tyhjiä vastauskenttiä suunnitteluun) tai kopioimalla ideoita muuten oman suunnittelun osaksi. Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä tehtävä lukutaitotyö on omannäköistään ja lukeva kulttuuri rakentuu eri tavoin.

Lukeva varhaiskasvatus -toiminnan tavoitteet vuoteen 2030

(Kansallinen lukutaitostrategia 2030)

● Varhaiskasvatusyksikössä on **pidemmän aikavälin lukutaitosuunnitelma**, joka pohjautuu kansalliseen lukutaitostrategiaan ja Lukeva kunta -toimenpiteisiin. Tämä sisältää lukutaitotyön sisällön ja arvioinnin sekä toimenpiteet ja vastuuhenkilöt.

● Varhaiskasvatusyksikössä on **riittävät resurssit** lukutaitotyön suunnitteluun ja toteutukseen (työaika, materiaalit, kirjallisuus, digitaaliset ympäristöt ja laitteet).

● Lukutaitotyön tavoitteena on luoda **lukeva toimintakulttuuri**, jossa lukutaitotyö tehdään näkyväksi yhdessä koko varhaiskasvatusyksikön yhteisen ja sidosryhmien kanssa.

● Varhaiskasvatuksen yksikössä panostetaan **innostaviin** lukutaitoa edistäviin monipuolisiin **oppimisympäristöihin**.

● Varhaiskasvatusyksikön yhteistyö kirjaston kanssa on **sopimus pohjaista ja suunnitelmallista**: eri tahoilla on omat vastuuhenkilöt yhteistyön edistämiseksi. Yhteistyö on kirjattu varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelmaan.

● Monilukutaidon monipuolinen kehittäminen on **koko työyhteisön** vastuulla

Lukutaitotiimin kokoaminen

Varhaiskasvatusyksikössä on lukutaitotiimi, johon kuuluvat esim. johtotiimin jäsen, eri lapsiryhmien henkilökuntaa moniammatillinen yhteistyö huomioiden, lasten edustaja ja huoltajien edustaja.

Varhaiskasvatusyksikön lukutaitotiimi tekee yhteistyötä kirjaston sekä muiden lukutaitotyötä tekevien sidosryhmien kanssa.

Nimetään varhaiskasvatusyksikköön lukutaitotiimi

Nimi

Rooli

Yhteystiedot

<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>

Tavoite/tavoitteet:

- ✓
- ✓
- ✓

Toteutus tavoitteiden saavuttamiseksi: (hyödyntäkää idealistia)

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

Ideoita varhais- kasvatusyksikön lukutaitosuunnitelmaan

Idealista on laadittu Kansallisen lukutaitostrategian 2030 tavoitteiden pohjalta. Varhaiskasvatusyksikkö voi itse määritellä omat tavoitteensa tai poimia näistä esimerkkিতavoitteista itselleen sopivimmat. Listan ideoita voi hyödyntää monien eri tavoitteiden saavuttamiseksi.

Varhaiskasvatusyksikössä on **pidemmän aikavälin lukutaitosuunnitelma**, joka pohjautuu kansalliseen lukutaitostrategiaan ja Lukeva kunta -toimenpiteisiin. Tämä sisältää lukutaitotyön sisällön ja arvioinnin sekä toimenpiteet ja vastuuhenkilöt.

- Varhaiskasvatusyksikössä laaditaan oma lukutaitosuunnitelma.
- Varhaiskasvatusyksikkö toimii osana Lukeva kunta -verkostoa.
- Lukutaitotiimi osallistuu Lukeva varhaiskasvatus -ohjelman webinaareihin (koulutuksia, luentoja, infotilaisuuksia).
- Varhaiskasvatusyksikön henkilöstöä kannustetaan osallistumaan monilukutaitoa ja kielitietoisuutta tukeviin täydennyskoulutuksiin.

Omat ideat:

Varhaiskasvatusyksikössä on **riittävät resurssit** lukutaitotyön suunnitteluun ja toteutukseen (työaika, materiaalit, kirjallisuus, digitaaliset ympäristöt ja laitteet).

- Varhaiskasvatusyksikössä on henkilö, jonka vastuulla on seurata lukutaitotyöhön liittyvää ajankohtaista keskustelua sekä Lukutaito-ohjelman uutiskirjettä. Lisäksi vastuuhenkilö jakaa yksikköönsä tietoa monilukutaidosta ja tiedottaa erilaisista kampanjoista.
- Vastuuhenkilö varmistaa yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa, että varhaiskasvatusyksikön henkilöstöllä on ajantasaista tietoa lukemisen valmiuksien kartoittamisen ja tuen menetelmistä ja välineistä.
- Tarkistetaan varhaiskasvatusyksikön käytössä olevat luku- ja kirjoitustaidon valmiuksien kartoitusmateriaalit ja tarvittaessa päivitetään ne. Käytetään tutkimusperustaisia kartoitusvälineitä.
- Luku- ja kirjoitustaidon valmiuksien tukemisessa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kesken.
- Lasten lukemisen ja kirjoittamisen motivaation tukemisessa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kesken.
- Varhaiskasvatuksen yksikköön hankitaan ajantasaiset ja riittävät monilukutaidon kehittymistä edistävät materiaalit (kirjat, lehdet ja digimateriaali), joita päivitetään ja täydennetään säännöllisesti.
- Hyödynnetään kirjastoyhteistyötä kullekin ikä-/kehitystasolle sopivien kirjakettien valinnassa ja kirjoihin liittyvän toiminnan suunnittelussa.
- Kaksi- ja monikielisten lasten luku- ja kirjoitustaidon valmiuksia sekä sanastoa vahvistetaan suomen ja ruotsin kielessä moniammatillisessa ja tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.
- Kaikille luku- ja kirjoitustaidon valmiuksissa tukea tarvitseville lapsille tarjotaan tukea moniammatillisessa ja tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.

- Hyödynnetään vuorovaikutus- ja kommunikaatiomenetelmiä monipuolisesti. Esimerkiksi viittomat ja kuvatuki.
- Tiedotetaan henkilöstöä Saavutettavuuskirjasto Celian palveluista, äänikirjoista ja niiden käyttömahdollisuuksista lukemisen tukena.
- Hankitaan selkokielistä kirjallisuutta sitä tarvitseville.

Omat ideat:

Lukutaitotyön tavoitteena on luoda **lukeva toimintakulttuuri**, jossa lukutaitotyö tehdään näkyväksi yhdessä koko varhaiskasvatusyksikön yhteisön ja sidosryhmien kanssa.

- Lapsille luetaan ääneen säännöllisesti.
- Päivittäin varataan aikaa kirjojen tutkimiseen ja yhteisiin lukuhetkiin.
- Monipuolisen lukemisen määrää lisätään yhteisellä lukutaitosuunnitelmalla.
- Lasten käsitystä monilukutaidosta syvennetään, jotta he oppivat ymmärtämään lukemisen monipuolisuuden ja merkityksen jokaisessa päivässä.
- Toteutetaan vähintään kerran vuodessa koko varhaiskasvatusyksikön yhteinen, lasten kirjallisuuteen liittyvä tapahtuma. Esimerkiksi lukuteatteri, satupolku, yhteiset satukirjajuhlat tai eteiskirjaston avajaiset.
- Toimintakauden aikana järjestetään Koko varhaiskasvatusyksikkö lukee -hetkiä. Myös huoltajat voidaan innostaa haasteeseen mukaan.
- Kannustetaan lapsia jakamaan lukukokemuksia ja vinkkaamaan kirjoja toisilleen.
- Lasten ja lapsiryhmissä tapahtuva lukeminen tehdään näkyväksi. Esimerkiksi kirjatoukka, leimat, kirjapassit tai oma lukudiplomi.
- Hyödynnetään esimerkiksi kirjaston henkilökunnan kirjavinkkejä, Lukemon tai lasten omia kirjavinkkejä ja etsitään kaikille kiinnostavaa luettavaa.
- Keskustellaan huoltajien kanssa lukemisen tärkeydestä ja kannustetaan lukemaan lapsille myös kotona.
- Huoltajien kanssa keskustellaan lapsen omasta kirjastokortista. Mahdollisuuksien mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstö auttaa kirjastovierailun yhteydessä kirjastokortin hankinnassa.

Oma ideat:

Lukutaitokampanjoita ja harrastustoimintaa

- Tehdään yhteistyötä lukutaitoa tutkitusti edistävien ohjelmien tai hankkeiden kuten *Lukumummit ja -vaarit* -ohjelman kanssa.
- Toteutetaan monilukutaitoon liittyvää yhteistyötä kulttuuritoimijoiden kanssa ja pyritään tekemään toiminnasta säännöllistä; esimerkiksi teatteriala, elokuvatoimijat, sanataide tai kirjailijavierailut.
- Lasten kanssa osallistutaan valtakunnallisiin tai paikallisiin teemapäiviin tai -viikkoihin; esimerkiksi Lukuviikko, Read Hour, Mediaaitoviikko tai Sanomalehtiviikko.

Huoltajien kanssa

- Vanhempainyhdistystä pyydetään mukaan lukutaidon vahvistamiseen. Huoltajien kanssa suunnitellaan esimerkiksi lukukummitoimintaa tai pyydetään huoltajia kertomaan työssään tai harrastuksessaan tarvittavasta luku- ja kirjoitustaidosta.
- Järjestetään vanhempainilta, jossa teemana on monilukutaito ja kielitietoisuus sekä niiden merkitys lapsen kielelliselle kehitykselle ja lukemaan oppimiselle.
- Huoltajille suositellaan kirjastotoimen laatimia kirjavinkkauslistoja, joissa on mukana monipuolista, myös helppolukuista ja selkokielistä, kirjallisuutta (kauno- ja tietokirjallisuutta). Vinkkejä ovat laatineet esimerkiksi kirjastot.fi, SJK Erte ja Sivupiiri

Omat ideat:

Varhaiskasvatuksen yksikössä panostetaan **innostaviin** lukutaitoa edistäviin monipuolisiin **oppimisympäristöihin**.

- Lapsiryhmien käytössä olevissa tiloissa on kirjoja lasten saatavilla. Kirjat ovat monipuolisia ja ikätasoon sopivia.
- Varhaiskasvatusyksikössä toteutetaan eteiskirjasto, jossa huomioidaan lasten kirjallisuuden lisäksi huoltajille suunnattu kirjallisuus. Kirjojen valinnassa otetaan huomioon eritasoiset lukijat, ja luettavaksi tarjotaan esimerkiksi selkokirjoja.
- Varhaiskasvatuksen yksikössä on lukemiseen tarkoitettuja tiloja (esimerkiksi lukumaja tai lukutelta), joissa on tarjolla monenlaista luettavaa.
- Kirjojen kunnosta huolehditaan ja tarvittaessa niitä huolletaan yhdessä lasten kanssa.

Omat ideat:

Varhaiskasvatusyksikön yhteistyö kirjaston kanssa on **sopimus pohjaista ja suunnitelmallista**: eri tahoilla on omat vastuuhenkilöt yhteistyön edistämiseksi. Yhteistyö on kirjattu varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelmaan.

- Sovitaan paikallisen kirjaston kanssa yhteistyöstä eteiskirjaston perustamiseksi tai eteiskirjastotoiminnan vakiinnuttamiseksi päiväkodissa.
- Varhaiskasvatuksen yksikössä on kirjastoyhteistyöstä vastaava henkilö, joka pitää yhteyttä lähikirjastoon.
- Kirjastossa tai kirjastoautossa vierailaan säännöllisesti.
- Jokainen varhaiskasvatusyksikön lapsiryhmä vierailee _____ kertaa kirjastossa tai osallistuu kirjallisuustapahtumaan tai kirjavinkkaukseen.
- Pyydetään kirjastolta varhaiskasvatusyksikön henkilöstölle suunnattuja kirjavinkkauksia sekä tietoa lastenkirjallisuudesta, helppolukuisista kirjoista, selkokirjoista ja lukemaan motivoimisesta.
- Kirjastoyhteistyöstä vastaava henkilö tai kirjaston henkilöstö tiedottaa kirjaston tarjoamista erilaisista ja monipuolisista palveluista ja opastaa niiden käytössä.
- Varhaiskasvatusyksikön henkilöstö tutustuu monikielisen kirjaston palveluihin.
- Varhaiskasvatusyksikön henkilöstö hyödyntää monikielisen kirjaston palveluita.

Omat ideat:

Monilukutaidon monipuolinen kehittäminen on koko työyhteisön vastuulla

- Henkilöstölle varataan aikaa suunnitella monilukutaitoa tukevaa, kielitietoista toimintaa.
- Kaikissa varhaiskasvatusyksikön lapsiryhmissä hyödynnetään monipuolisesti kirjallisuutta ja erilaisia tekstejä sekä harjoitellaan ymmärtämään niitä.
- Monilukutaitoa käsitellään varhaiskasvatusyksikön yhteisissä kokouksissa esimerkiksi Lukeva varhaiskasvatus -ohjelman materiaalin avulla.
- Lukeva varhaiskasvatus -ohjelmaan osallistumisesta tiedotetaan lasten huoltajia.

Omat ideat: